

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562¹

นันทรัตน์ ลีลาธนาวิทย์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาท รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไต่ถามข้อพิพาทของประเทศไทยและการไต่ถามข้อพิพาทของต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการไต่ถามข้อพิพาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไต่ถามข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562 มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ เนื่องจากเห็นว่าในปัจจุบันมีข้อพิพาทที่แพ่งทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงเห็นควรให้มีการนำกระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนัก และข้อพิพาททางอาญาบางประเภทกำหนดเป็นกฎหมายกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือศูนย์ไต่ถามภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จึงจะเป็นที่จำเป็นต้องมีการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น

ประเด็นแรกเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทของคดีอาญาที่จะไต่ถาม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562 มาตรา 41 บัญญัติว่า “ การไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้ (1) คดีความผิดอันยอมความได้ (2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ”

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทมีเหตุผลในการไถ่เกลี่ย คือ คำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณี จะทำให้คดีขึ้นสู่ศาลลดลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เห็นว่าเมื่อพิจารณากรณีประเภทของความผิดทางอาญาที่สามารถทำการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้จะต้องเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามท้ายบัญชีพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้เพียงฐานความผิดที่ไว้ 6 มาตรา คือ ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุมนุมต่อสู้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 294 วรรคหนึ่ง , ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 , ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 , ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุมนุมต่อสู้ขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 299 วรรคหนึ่ง , ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 และความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เท่านั้น ซึ่งพบว่ายังมีการกระทำความผิดอีกหลายกรณีที่เกิดขึ้นแล้วกระทบต่อความรู้สึกของคนทุกระดับในสังคม ไม่ว่าจะเป็นกรณีของแม่ลูกสี่ที่ลักขุ่นหลังกระทรวงมหาดไทยเพื่อนำไปให้ลูกเล็กทั้งสี่ที่กำลังหิวโหยกิน , กรณีแม่อายุ 17 ปี มีลูกอ่อนอายุ 3 เดือน ลักนม 2 ก่องและผ้าอ้อม 2 ผืน เพื่อนำไปให้ลูกของตน , กรณีสามีที่ลักมะพร้าวอ่อน 3 ลูก ไปให้ภรรยาซึ่งกำลังแพ้ท้องกิน หรือกรณีพี่ชายลักขาลาเปาที่กำลังจะนำไปทิ้ง เพื่อไปให้น้องที่กำลังหิวด้วยความยากจน นอกจากนี้ยังมีกรณีอื่นๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจากตัวอย่างที่กล่าวในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดของบุคคลเหล่านี้มิได้เกิดจากการกระทำด้วยจิตใจอันชั่วร้ายแต่อย่างใด หากแต่เป็นการกระทำเพราะความยากจนเหลือทนทานกระทำต่อทรัพย์สินราคาเล็กน้อยเพื่อความอยู่รอดเฉพาะหน้า ซึ่งบทบัญญัติตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในมาตรา 41 ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นดังกล่าวนี้มิได้มีการกำหนดให้สามารถไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้ในกรณีดังกล่าวแต่อย่างใด ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าหากความผิดทางอาญาใดที่เกิดขึ้นเนื่องจากความจำใจเพราะความยากจนหรือกระทำต่อทรัพย์สินที่มีราคาเพียงเล็กน้อย หากสามารถไถ่เกลี่ยข้อพิพาทอันเกิดจากความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังกล่าวได้ ย่อมเป็นผลดีต่อสังคมได้อีกทางหนึ่ง ประกอบกับเห็นว่ามีกรณีปัญหาจากการกำหนดประเภทของคดีอาญาที่จะทำการไถ่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 41 (3) ซึ่งกำหนดให้คดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ดังที่กล่าวในข้างต้นนั้นยังไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อ

เจตนารมณ์ในการออกกฎหมายฉบับนี้ และอาจก่อให้เกิดปัญหาในการใช้มาตราดังกล่าวได้ กล่าวคือ กรณีความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ซึ่งตามพระราชบัญญัติการไต่ถามซื้อขายพิพาท พ.ศ. 2562 รวมทั้งตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไต่ถามซื้อขายพิพาท พ.ศ. 2562 มิได้กำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ให้สามารถทำการไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญาได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว จะเห็นได้ว่าบางกรณีการลักทรัพย์ตามมาตรา 334 นั้นมูลค่าของทรัพย์ที่ถูกลักไปมีมูลค่ามากกว่าทรัพย์ตามมาตรา 335 ตัวอย่างเช่น กรณีการลักทรัพย์นายจ้างซึ่งมีราคาไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการลักรถยนต์ หากแต่ว่าการลักรถยนต์สามารถทำการไต่ถามซื้อขายพิพาทได้ แต่การลักทรัพย์ที่เป็นของนายจ้างหรือที่อยู่ในความครอบครองของนายจ้างนั้นไม่สามารถทำการไต่ถามซื้อขายพิพาทได้ แม้ว่านายจ้างและลูกจ้างสมัครใจจะทำการไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญาดังกล่าวก็ตาม เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ให้กระทำได้ ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถทำการไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญาได้ถึงแม้ว่าทรัพย์สินที่เสียหายหรือมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกลักไปจะมีมูลค่าน้อยเพียงใด หากเป็นกรณีที่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 335 แล้ว ย่อมไม่อาจที่จะทำการไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญาได้

ประเด็นปัญหาที่สองเป็นกรณีปัญหาเกี่ยวกับพฤติการณ์ของการกระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการไต่ถามซื้อขายพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 44 บัญญัติว่า “ เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม ให้พิจารณามีคำสั่งให้ไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญา การยื่นคำร้องขอไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการตั้งคำร้องและกระบวนการไต่ถามซื้อขายพิพาททางอาญาตามความในหมวดนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือข้อบังคับที่อัยการสูงสุด กำหนดแล้วแต่กรณี ”

จากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการไต่ถามซื้อขายพิพาท พ.ศ.2562 มาตรา 44 ในวรรคหนึ่งจะเห็นได้ว่า คำว่า “ พฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม ” นั้น ถือได้ว่าเป็นคำที่อาจถูกตีความได้อย่างกว้างโดยไม่มีขอบเขตหรือหลักเกณฑ์ที่ตายตัวแน่นอน รวมทั้งการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับพฤติการณ์ของการกระทำว่าการกระทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม ซึ่งอาจ

ทำให้การพิจารณาของพนักงานสอบสวนในเรื่องดังกล่าวมีความแตกต่างกันออกไป เนื่องจากการไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนของคำดังกล่าวเพื่อที่จะสามารถกำหนดได้ว่าการกระทำความผิดอย่างใดหรือประเภทใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ของความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งส่งผลทำให้เกิดปัญหาในการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนขึ้นได้

นอกจากนี้ถึงแม้ว่าตามบทบัญญัติในวรรคสอง จะมีการบัญญัติให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม และอัยการสูงสุด กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอไต่ถามข้อพิพาท การพิจารณาและระยะเวลาในการไต่ถาม รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ก็ตาม แต่ก็ยังไม่ได้มีการกำหนดให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดอย่างใดถึงเป็นการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการที่ไม่มีบทบัญญัติหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำดังกล่าวไว้โดยชัดเจนจึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความคำดังกล่าวขึ้นได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการพิจารณา รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบความยุติธรรมในระยะยาวอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวทำให้เห็นว่าถึงแม้ว่าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะสมัครใจและมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการไต่ถามข้อพิพาททางอาญา ทั้งคดีดังกล่าวก็มีไต่ถามอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลแล้วก็ตาม หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมแล้ว ย่อมทำให้พนักงานสอบสวนดังกล่าวมีคำสั่งไม่ให้ดำเนินการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาได้ จึงมีผลทำให้คู่กรณีไม่อาจทำการไต่ถามข้อพิพาททางอาญากันได้

จากที่กล่าวในข้างต้น จึงทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ดังกล่าว

ประเด็นปัญหาที่สามเป็นกรณีปัญหาการไต่ถามข้อพิพาทออนไลน์ เห็นว่าเนื่องจากในปัจจุบันโลกได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ทำให้มนุษย์สามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในคอมพิวเตอร์เพียงเครื่องเดียว โดยไม่ได้จำกัดไว้แค่เพียงการรวบรวมข้อมูลไว้ในเอกสารเหมือนอย่างในสมัยก่อน ทำให้ผู้ใช้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าถึงข้อมูลของกันและกันโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การดำเนินการต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่กระทำผ่านช่องทางออนไลน์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขาย การทำธุรกรรมต่าง ๆ มักจะนิยมดำเนินการผ่านทางช่องทางออนไลน์ เนื่องจากการดำเนินการทางออนไลน์เป็นการกระทำที่ความสะดวก รวดเร็ว และ

ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่สามที่เข้ามาเป็นคนกลางในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทาง และหาทางออกที่คู่พิพาทยอมรับและพึงพอใจ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าในการที่บุคคลทั้งสามฝ่ายจะมาเจอกันได้ หากบุคคลทั้งสามดังกล่าวอยู่คนละจังหวัดหรือประเทศแล้ว การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทย่อมไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 ไม่ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับกรณีของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์ไว้ ย่อมส่งผลทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจดำเนินการไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ ย่อมไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่การที่จะแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งและช่วยลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล ซึ่งหากมีการนำการไกล่เกลี่ยออนไลน์ (Online mediation) มาใช้ย่อมเป็นผลดี เนื่องจากการไกล่เกลี่ยออนไลน์ คือ การไกล่เกลี่ยโดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการไกล่เกลี่ย เช่น ในรูปแบบของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ห้องสนทนา (Chat room) หรือ ติดต่อกันผ่านจอภาพ (Video Conference) โดยถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี เพื่อช่วยให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 บรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทของคดีอาญาที่จะไกล่เกลี่ย ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ เห็นควรให้มีการเพิ่มประเภทของความผิดทางอาญาที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ ซึ่งเดิม มาตรา 41 บัญญัติว่า “ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้ (1) คดีความผิดอันยอมความได้ (2) คดีความผิดหลัโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดหลัโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสาม ปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ” จึงเห็นควรแก้ไขมาตรา 41 โดยเพิ่มเติมดังนี้ “ มาตรา 41 (4) ความผิดที่ได้กระทำด้วยความจำใจ หรือยากจนเหลือทนทาน หรือกระทำต่อทรัพย์สินที่มีราคาเพียงเล็กน้อย ” รวมทั้งเพิ่มเติมมาตรา 335 (1) (3) (4) (11) (12) ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะการกำหนดประเภทของคดีอาญาที่จะไกล่เกลี่ยตามมาตรา 41 ให้สามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้มากยิ่งขึ้น เพื่อสอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

2) กรณีปัญหาเกี่ยวกับพฤติการณ์ของการกระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมตามมาตรา 44 ผู้ศึกษาเห็นควรมีการกำหนดให้มีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหากรณีการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม โดยให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่สมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาสามารถโต้แย้งหรือคัดค้านคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้ โดยที่เดิมมาตรา 44 บัญญัติว่า “เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาตัดสินของศาล ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการตั้งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามความในหมวดนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือข้อบังคับอัยการสูงสุด กำหนด แล้วแต่กรณี” ให้เพิ่มเติมความในวรรคแรกดังนี้ “ เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาตัดสินของศาล ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิในการที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายที่จะทำการโต้แย้งหรือคัดค้านคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ” เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดทำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่บัญญัติมาเพื่อใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ

3) กรณีปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์ เนื่องจากในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มิได้มีการบัญญัติเรื่องการไกล่เกลี่ยออนไลน์ไว้โดยเฉพาะ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรมีการเพิ่มเติมเรื่องการไกล่เกลี่ยออนไลน์ในบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ซึ่งตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 21 บัญญัติว่า “ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ให้ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สอบถามความสมัครใจของกลุ่มอีกฝ่ายหนึ่งที่จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถ้ากลุ่มอีกฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจำหน่ายคำร้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น และแจ้งให้กลุ่มผู้ยื่นคำร้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาททราบ ในกรณีที่มีกลุ่มมากกว่าสองฝ่าย และกลุ่มฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สามารถเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างกลุ่มที่สมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ การยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รายละเอียดคำร้อง และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประกาศกำหนด” โดยเห็นควรให้มีการเพิ่มบทบัญญัติในวรรคหกของมาตรา 21 “ ดังนี้ “ในการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จะกระทำด้วยวิธีทางออนไลน์ก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประกาศกำหนด ” เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความที่มีข้อพิพาทกัน และสมัครใจจะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะทางในการเดินทางมาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและเวลาซึ่งไม่ตรงกันทำให้เกิดความไม่สะดวกในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ หากมีการกำหนดเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางออนไลน์ จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาความไม่สะดวกในการเดินทางมาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่คู่ความแล้ว การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์ยังมีข้อดีอีกมาก เช่น สะดวกและรวดเร็ว มีค่าใช้จ่ายต่ำ ลดการเผชิญหน้าของกลุ่มพิพาท เพิ่มระยะเวลาในการตัดสินใจ ทั้งยังเป็นการรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่มพิพาทอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ภาณุ สหสร้างสี, รวบรวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม,2548)
- พรทิพย์ อุดมศิลป์, รายงานการวิจัยของของสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลกับการช่วยลดภาระการบริหารจัดการคดี (นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546)